

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

VERES JÓZSEF.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Etnél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

Krisztus Pilátus előtt.

Nézd, oh világ, a nagy tragédiát!
Ég-föld csodája lész az mindörökké,
Nézd, oh világ, az Isten egy Fiát,
Történetünkben nem lész mássa többé.
Halálán a kősziklák megrepednek,
Megszégyenítve szívét embereknek.

Kit a „Dies irae“ remegve zeng,
Ott áll az élők és holtak birája,
Mint vádlott, az ártatlan, tiszta, szent,
Tudatlanság s gonoszság tör reája.
Nyugodt fenség ül arcán és szívében,
S szeretet fénylik jószágos szemében.

Pilátus kérdez s Ő bátran felel:
Király vagyok, igazság fejedelme!
Országá terjed távol és közel,
Imádja Őt minden szív, minden elme.
Fegyver nélkül száll új-új diadalra,
Az Ő Igéje Istennek hatalma.

Most kötve még, mely minket áld, a kéz,
A dőlyf, irigység, önzés kötve tartja;
A lilium vérben fürödni kész,
Magát a Bárány ím halálra adja.
Napunk leszáll, muló lész elhunyasá,
De mindörökké tart megújulása.

Oh feltámadt napunk, hitünk egén:
Áraszd világosságod szerteszélyel!
Száritsd a könnyet itt e földtekén,
Fusson előled a rémséges éjjel!
Hevitsd a szívet szép-, igazra, jóra,
Édes reményt válts édesebb valóra!

— A nap világít, a nap melegít,
És a kereszt szent glóriában áll ma;
A szép jövő mindinkább közelít,
Valósúl a Megváltó fényes álma.
Milliók ajkán áldva zeng az ének:
Dicsőség a menny és föld Istenének!

Húsvét ünnepén.

Mily nap viradt ránk, mily sugárzó!
A menny, mint egy nagy béke-zászló,
Felénk szelíden integet.
Az élet győzött a halálon,
Lebbenj tova, oh síri álom —
Megnyílni látom az eget.

Kik éltek, türtek és szerettek,
S a sírba megsiratva mentek,
A drága szent porok közé;
Kiknek szive — Te láttad Isten —
Oly tiszta fényes lőn a hitben,
Míg útjokat könny öntözé,

Kik bújdosván itt, fenn-re törtek,
Bár napjaik búbajba' töltek,
S úgy rogytak össze féluton;
Kiket az eszmények világa
Titokszerűen vont, hiába,
Túl a magas csillagzaton;

Kik születő sok ezredévnek
Ragyognak, mint vezér-szövétnek,
S fölemészték önmagukat;
Kik érted haltak, oh szabadság,
S virágkorukat sírnak adták,
S szél szertelhordta porukat;

Kik az igazságért, erényért
És a nagy Isten nagy nevéért
Életüket feláldozák:
Ti jók, ti vértanúk, dicsőek,
Órtornyai tenger-időnek,
Mutassátok a szebb hazát!

Mutassatok ma fel a mennyre,
S a koszorúra s hálakönyvre,
A mely most sírotra hull:
S kik vándorlunk a földi pályán,
Függvén szemünk az égi pálmán,
Mi lábunk meg nem tántorul!

A Kőszegen felállítandó leánynevelő intézet ügye.

A dunántúli egyházkerület múlt évi közgyűlésében elhatározta, hogy 40—50 bennlakó növendék számára 40—50 ezer forintnyi költséggel Kőszegen, hol a paplak és templom tözsomszédságában a czélnak megfelelő beltelket is szerzett, leánynevelő intézetet építtet. Egyben megbizta pénzügyi bizottságát, hogy ezen ügyet a legmelegbben felkarolni s a költségek fedezésére forrásokat keresni és nyitni szives legyen; de e mellett leánynevelő intézeti bizottságot is kinevezett, melynek hivatásává tette, hogy a régóta vajudó nemes eszmét a megvalósulás stádiumába segítse, az építkezési költségek kamatainak biztosítására pénzforrásokat nyisson, építkezési tervet készíttessen; és ha a kölcsön veendő építési összeg kamatait biztosítottak látja, a kerületi elnökséghez erről jelentést tegyen.

Az egyházkerületi elnökség az egyházkerületi közgyűlés után aláírási ivateket bocsátott ki, melyeknek lelkes szavaira ez ideig 13 ezer forintnyi összeg iratott alá s biztosított. Az aláírások gyűjtése egyébiránt egyre folyik. — Tudva van, hogy az egyházkerület szabad rendelkezésére álló tőkéből 1894-ben a biztosítási és az államsegély alapot (ez időszerint 16000 forintot) már ide utalta. E czélra fordítható az egyházkerület hozandó határozatából a vallás alap tőkéje 4400 frt és 700 frt a kerületi alapoknak időközi kamatokból megtakarított tőkéje. A leányiskolai alap néven kezelt összeg 1000 frtot tesz ki. A kőszegi egyház által felajánlott 10000 forintnyi alapítványából, melynek nagy része az építkezési telek megvásárlására fordított, érintetlenül van még 2500 frt; 6000 forint a becsértéke a Kőszeg városa által felajánlott anyagnak, 600 forint értéket képviselnek a Kőszegen felajánlott fuvarok. — Semmi kétség, hogy az egyházkerületi felügyelő úr, ki a Kőszegen felállítandó leánynevelő intézetnek lelkes hive, megengedni fogja, ha megkeressük, miszerint az egyházkerület a Radó Lajos-féle 2000 forintos alapítványt, melynek kamatai felett az egyházkerület szabadon rendelkezik, 10—20 évre kölcsön adhassa a leánynevelő intézetnek. Az egyházegyetem se fogja megtagadni a dunántúli egyházkerülettől a kamatnélküli kölcsönt, milyent a bányai kerületnek is adott (3000 frt.) És mindezeknél fogva a leánynevelő intézet felállítására volna 49000 forint azon

összegezen felül, melyet a szombathelyi kerületi közgyűlés alkalmával a közlekedés aláírt és melynek csak egyrésze foglaltatik a fentebb kimutatott 13000 forintban.

Ekkép biztosítva látván azt a 40—50 ezer forintot, melyet az egyházkerületi közgyűlés 40—50 bennlakóra számított intézetre elégségesnek talált, a leánynevelő intézet ügyében kiküldött bizottság folyó márczius hó 16 napján Szombathelyen tartott gyűlésében kebeléből albizottságot küldött ki azon megbizással, hogy egy szakértő építészszel részletes építési tervet és költségvetést készíttessen, mely az egyházkerületi elnökség elé fog terjesztetni.

A mennyiben pedig ezen költségvetés mégis túlhaladná az 50000 forintot, az egyházkerület a szükséghez képest 4½% kamatra igénybe veheti a kőszegi egyház által 50000 forint erejéig felajánlott kölcsönt, vagy önmagától 15000 forintig 4%-ra vehet kölcsönt, a nélkül, hogy ezen utóbbi pénzművelet által a kerületi alapítványok jövedelme csökkennék, (lévén u. i. az egyházkerületnek 15000 forint névértékű 4%-os földtehermentesítési kötvénye.)

Erkölcsileg lekötölezett adósa az egyházkerületnek a magas kormány is, — nem az 1848-iki törvényből kifolyólag csak, hanem a soproni főiskolára vonatkozó szerződés szellemében. Jogok gyakorlásában, az évi fentartás terheiben körülbelül harmadrészes a kormány soproni főiskoláuknál, mely a hazai evang. középiskolák közül a legelső közt vette igénybe az államsegélyt, — és talán azért volt igényeiben a legszerényebb! Harmadrész erejéig se járult hozzá a kormány a 60000 forintban megállapított építési költségekhez és a meglevő épületeknek 40000 forintnyi becsarához. Ugy de az építkezési és felszerelési költségek több mint 30000 forinttal haladják túl az előirányzott összeget. Meltányos az egyházkerület törekvése, hogy a magas kormány, mely más középiskoláknak a nélkül, hogy nagyobb befolyást gyakorolna, mint nálunk, mégis nagyobb segélyt ad fentartásra, segítkezésekre, mint nekünk, legalább még újabb 20000 forint államsegélyt engedélyezzen. A már egy izben benyújtott kérelem „azon idő szerint“ nem találtatott teljesíthetőnek, de ridegen meg sem is tagadtatott. Hivatkozva azon nagy áldozatra, melyet a kerület hoz a leánynevelés közügyének, újból sürgetni kellene, hogy a magas kormány az újabb 20000 forint segély megajánlása által lehetővé tegye, miszerint a kerület aránytalan mértékben lekötött

alapítványai Sopronban feloldassanak és Kőszegen gyümölcsözhessenek.

Aggodalmak nyilvánítottak mind a mellett, hogy a leánynevelő intézet felállítása az egyházkerületnek mostan rendezett pénzügyeiben zavart fog előidézni, és különösen, hogy az intézet fentartása gyülekezeteinkre újabb-újabb terhetek fog rakni. És annyira megy ez a túlzott óvatosság, hogy addig tudni se akar építkezésről, míg az építési tőke, és míg az intézet fentartására szükséges alaptőke egyházkerületi pénztárainkba be nem folyt. Hát szép erény az az óvatosság, mely vakmerő vállalkozásoktól visszatart; de túlságig megy az az óvatosság, mely ott is fél, a hol főlelemre nincsen ok. Az a túlságig vitt óvatosság ellentétben áll egyházunknak a rég multban és a közelmultban követett eljárásával. Egyetlen templomunk, egyetlen iskolánk, egyetlen közintézetünk is alig volna, ha mindenkor addig vártunk volna az építéssel, míg az építésre és az intézet fentartására szükséges alapítvány tőke egy fillérig együtt van. — És épen csak a kerületi leánynevelő intézetnél Kőszegen változnék meg ez az örök törvény . . . a mi eddig volt, ezután is ugyanazon leszen? . . . Biztunk Istenben, és az Isten megsegített, bizzunk Istenben, és az Isten megsegítendő; de midőn imádkoztunk, dolgozunk is, és midőn bízunk, áldozunk is!

Ha szabad „hasonlókból hasonlókra” következtetni, hát az aszódi és a rozsnói leánynevelők sorsa nem szolgáltat okot a tartózkodásra. Előttém fekszik az aszódi nőnevelő intézet számadásainak mérlege az 1895. tanévről. Azt olvasom ebben, hogy a bevétel — nem számítván a bejáró növendékek tandíját, nem a heiratási díjakat, nem a többi rendes és rendkívüli bevételeket, hanem számítván csupán csak a bennlakó növendékek ellátási s tandíjait 20025 frt, a zongoradíjakat 2216 frt, az e. e. e. gyámintézet adományát 125 frt, az egyetemes egyházi közalaphól adott 1500 frtot, azaz számítva csakis mind oly czímen való jövedelmet, melyhez nekünk is reményünk lehet — a bevétel tehát volt 23866 forint. És ezzel szemben a kiadás, nevezetesen a tanerők javadalmazása, cselédbérek, élelmezés, mosás, tisztogató, tüzelés, világítás, irodai kiadások, orvos és orvosság, folyóiratok, napilapok, a kerületi bizottság uti költségei, vegyesek, adók, biztosítás, épület javítás, felszerelés és berendezés, tehát minden a minek fedezéséről gondoskodnunk kell, — tehát

ezen összes kiadás 21910 frt. A bevételi felesleg e szerint, melyet netáni kamat — s tőke törlesztésre lehet fordítani 1956 forint; — a mi 6%-ot számít kamat és tőke törlesztésre legalább is 30000 forint teher elvállalására bátoríthat fel.

Oly nagy arányokban, mint a bányakerület, mi nem dolgozunk; 80 bennlakó növendékre mi nem építünk; 80 bennlakó növendékre mi nem számítunk a bevételek rovatában, . . . de a kiadások rovatában sem. Azonban számítunk Kőszegnek kies és kiválóan egészséges fekvésére, az itteni élet olesóságára, a város derék közönségének szabadelvűségére, egyeneslelkűségére, itteni egyházhiveink vallásos kedélyére, hithűségére.

Bátorít ezen felül a rozsnói példa. Harmincötezer forint kölcsönt vettek fel a kormánytól a leánynevelő-intézet kibővítésének céljára — 4½%-li kamatra, és 1%-tőli törlesztésre, és a kamatadó fizetése mellett 32 évre. Bizonyosan nem azért, mivel intézetök fentartása eddig is elviselhetetlen teherrel nyomta őket, melyet most újabb, nagy teherrel súlyosbitani jó kedvök kerekedett; és bizonyosan azért sem, mivel az intézet kibővítésére semmi szükség nincs!

A szükségnek érzete jó idő óta működik a róm. kath. egyházban, melynek kebelében az apácák által vezetett leánynevelő-intézetek teremnek, mint a gombák, — és a nénikék intézetei oly csábitók. — A szükségnek érzete éledt fel a bányai, a tiszai egyházkerületben is, és létre jöttek a kerületi leánynevelő intézetek. A szükségnek ezen érzete működik a dunáninneni egyházkerületben is, működik a dunántúli egyházkerületben is. Ez a szükségérzet hozta össze a dunántúli egyházkerületben a 13000 forintnyi összeget, és Kőszegnek páratlan ajánlatait; — és meg fogja hozni az intézet felállítására és fentartására még szükségesekeket! A szükségnek ezen érzete, mely több gyűléseinkben már oly élénken megnyilatkozott, nagy tőke, élő tőke, melylyel intézetünk fel fog állani s fenn fog állani!

Ne legyünk kicsinyhitűek; de legyünk csak azon egy érzet mellett egyenlő akarattal egymás közt és ne legyünk kétfelé húzók. Ahol a szükségérzet jó földje fogadja kebelébe a mustár magot, azt az egyetértő akarat verőfényének sugarai melengetik, a buzgóság harmata öntözi, a közérdekeltség gondos keze ápolgatja. — ott a mustármagnak Isten kegyelméből, Isten rendelése szerint terebélyes nagy fává kell neked-

nie, melynek árnyékában sokan megnyugosznak, melynek gyümölcséből sokan táplálkoznak. Régi igazság: az egyetértés által a kicsiny dolgok megizmosodnak; régi intelem: az egyet nem értés miatt a nagyok is szétmállanak!

Midőn a hatvanas években egyetemes egyházi felügyelőnk soproni intézeteinket látogatásával kitüntette, tanítóképző intézetünk atyja a többi közt ezen szavakkal fogadta őt: „ennek az intézetnek egy drága jó talizmánja van, az t. i., hogy a szegényeknek összehordott filléreiből épült fel és áll fenn.“ És az e. e. felügyelő úr azt válaszolta: „Nagytiszteletű úr! megértettem!“ — Adja Isten, hogy Kőszegen minél előbb felépülven kerületi leánynevelő intézetünk, elmondhatjuk: „ennek az intézetnek drága talizmánja, hogy a szegények fillérei, melyeknek az Úr előtt tudvalevőleg nagy becsük van és a gazdagoknak koronái — igazi koronák, erkölcsi értelemben is! szép, fényes koronák mindenki előtt! — aránylagosan összerakott ezen drága kövekből emelkedett intézetünknek fala!“ Evangelikus népem szegénye, gazdagja, főképp itt Dunántúl — megértted-e?

KUND SAMUEL.

A nőkérdés a keresztyén egyházban.

Felolvastatott az 1897. április 3-án Pozsonyban tartott Protestáns estén.

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

A nőkérdés egyike korunk legfontosabb, — de egyszersemind legnehezebb és legkényesebb kérdéseinek.

Szinte félve nyúlunk hozzá, mert sok ágaboga van, sok érdeket érint s nyomában jár egy csomó veszedelmes ellenség is: hagyomány, előítélet, méltatlanság, roszakarat s visszaélés.

És mégsem térhetünk ki előle.

Meg kell azt oldani előbb vagy utóbb. Az emberiség legnagyobb érdeke: a férfi és nő egysége, egyenjogúsága, harmonikus közös működése s önérvényesítése követelik ezt.

Nemcsak a nők, hanem mindnyájunk közös dolgáról van tehát itt szó s ez adja meg nekem is a jogot, hogy — noha a nők nem kértek s hívtak fel — beleszóljak a dolgukba, a mit különben — őszintén szólva — bizony még kisebb jogcizimen is megtehetnék, hiszen — feleséges ember magán tapasztalja: — az asszony is sokszor beleszól — a férje dolgaiba.

Mi is hát az a nőkérdés? Sokan azt vélik, hogy a nőkérdés csupán physiologiai kérdés.

Öreg hiba.

Igaz, vannak physiologusok, kik a férfi és nő természeti alkatát és sajátosságait, a testi szervezetet, az egyes részek alakját, arányát s élettani működését és rendeltetését vizsgálva s az agyvelő nagyságát és súlyát méregetve hiszik, hogy ez alapon már azt is eldönthetik, ha egyenértékű és jogú lény-e a két nem?

Még öregebb hiba. Hiszen a tudós physiologus urak közt még a nő physikai jellemére nézve sincsen egyetértés. Im a példa: Topinard szerint a nő physikai jellemét tekintve, a férfinál sokkal alantabb fokon áll, — mert hogy agyveleje könnyebb. (A paraszt ész e nagy igazsága minden méregetés nélkül régen kitalálta, mondván: hosszú haj rövid ész!) Havelock, a legújabb kutató ellenben azt mondja: a nő physiologiai és biologiai szempontból nem alsóbbrendű, de sok tekintetben különb a férfinál. A szervezeti hibák, izomrendellenességek nem oly gyakoriak nála, azért a szerves fajt pusztító tüdő-ideg és elme-bajoknak jobban ellentáll, hosszabb kort ér s a vénség terhét is könnyebben viseli. Sőt — furcsa mérő eszközeik vannak ezeknek a híres tudósoknak! — még a koponyája és agyvelője s így hát szellemi képessége se alábbvaló, mint a férfiaké.

Kinek higyjünk már most?

Hát azt mondom én a tisztelt physiologus uraknak: varga, ne tovább a kaptafánál. Mindent megmérhettek, — de a lelket soha. „Az a lombik nekem nagyon szűk és nagyon tág.“ Lám a nagy Gauss koponyáját is megmértek s bebizonyult, hogy éppen olyan volt, mint a vele egyidőben elhalt göttingeni eszmadiaé.

A nőkérdés nem a physikai jellemen fordul meg. Hiszen elvégre is józan észszel ki fogja tagadni, hogy természeti sajátosságait és rendeltetését tekintve a nő egész más valami, mint a férfi s éppen azért ki akarja, hogy a nőből férfi legyen, hogy a nő kivetközzék abból, mi legeredetibb kincse: nőiségéből?

A physiologia kikutathatja s megismertetheti velünk a férfi és nő testi természetét, egyező és eltérő tulajdonságait, — de a mi ezen túl esik, abba kár bele szólnia, — mert igaza van a palócznak: legnehezebb dolog az, a mihez az ember nem ért.

Sokkal illetékesebb fórum — s jobb nyomra is vezet e részben egy másik tudomány: a sociologia.

Hanem itt meg az az öreg hiba, hogy a tisztelt sociologus urak a nőkérdést rendszerint igen egyoldalú álláspontból vizsgálják, vagyis nem látnak benne egyebet, mint az u. n. nagy socialis kérdés egyik mellék ágát, közelebb

a. foglalkozás nélkül való és nyomornak s erkölcsi züllésnek kitett szerencsétlen nők megélhetésének kérdését. E szerint a nőkérdés tulajdonképpen nyérkérdés volna.

Hát az is. A nők társadalmi helyzete tényleg sok esetben igen szívfacsaró. Jól mondja a nőkérdés egyik legteljesebb bajnoka és zászlótartója a francia Legouvé: „Minden ép érzékű atya ezerszer nagyobb aggodalommal kérheti, midőn fiú helyett leánya lett: mi lesz belőle? Az élet oly durva és bizonytalan a lányokra. Ha szegény, mennyi nyomor várakozik rá. Ha gazdag, miként kerülje ki az erkölcsi fájdalmakat? Ha munkájából kell megélni, hol talál munkát s menekül az éhhaláltól? Ha nincs hozománya, hogyan adjuk férjhez egy oly társadalomban, hol a nő férjét megvásárolni kénytelen? Ha férjhez nem megy, hogyan óvjuk meg az elbukástól a temérdek kísértés közt? S ha elbukott, hogyan emeljük fel a letépett, elbukott és megtapodt virágot?

Bizony nehéz az élet, de legnehezebb az a szegény nőre; — nagy a nyomor, de legnagyobb a nő nyomorusága és insége.

Miért? Mert ma a nőt úgyszólván csakis egy célra neveljük: a férjhez menetelre. Innét, hogy ha a lány eladóvá serdül, valósággal a vásárra kerül. S mamák s leányok mi mindent el nem követnek, mit fel nem áldoznak, csak hogy vő, illetőleg vevő legényt foghassanak. Mindegy akárki, csak vinné már! hangzik különösen a soklányos házakban.

S ha nem viszik el a lányt? Nagyon, nagyon sötét kép ez: kinyílt virág lassú hervadása, — csalódott és megtört szívnek hűba borulása és egy reményteljes élet megsemmisítése a világ bántó számalma avagy gúnya mellett.

S még jó, ha komoly élethivatás nélkül is. — de legalább megélhet, otthon maradt leányunk. De mit szólunk azokhoz, — kiket az irtózatossors hajótörés után elhagyottan idegen és ismeretlen partokra vet? Mit szólunk azokról a védtelen és megvetett teremtésekről, kiket női proletároknak neveznek?

Csak egy példát s nem a legrosszabbat.

Berlinben a múlt években összeirták a pinczérnöket. 1100 pinczérnő közül 735 a legalsó néposztályból való volt, — a többi polgári, hivatalnok s más előkelő családokból, — volt köztök 1 pap, 1 gróf és 22 nemes leány is.

Szó sincs róla tehát: a nőkérdés mindenestre szociális kérdés is. — de én azt még ennél is magasabb, — hogy úgy mondjam — tisztán ideális elvi szempont alá helyezem, mert szent meggyőződéseim, hogy csakis a nőről való hamis közzelfogás megváltozásával változik s javul meg a nőnek helyzete társadalmunkban.

A nőkérdés m. t. hölgyeim és uraim a

maga tiszta mivolta és végtelen nagy jelentősége szerint elsőrendű humanistikus az emberiségi kérdés; — magának a nőnemnek, mint az emberiség egyik — s bizony a statisztikai adatok szerint épen nagyobbik felének, létérdeke s életkérdése. Röviden: a nőkérdés az ember kérdése a nőben.

Mi vagyok, mennyit érek s miért élek? E kérdéseket kell, hogy a nő is feltegye magának ne csak saját, hanem egész neme érdekében. Sőt kell, hogy mindazok feltegyék, kik az emberiség haladását szívkön viselik s érzik és látják, hogy a hagyományos közzelfogás s az ebből folyó alapszabály téves, sőt egyenesen visszaszűkítő mellett mennyi drága szellemi erő és kincs veszelődik el, holott egy életrevaló okos reformmal mindazt kifejtteni és közjóra értékesíteni lehetne.

Mi hát a nő s az ő hivatása? A nő ember e nagy lelkiismeretbeli kérdésére csak lelkiismeretesen lehet felelni. Épen azért én ezt a nagy kérdést — s így kerül az a teológiába — megapellátozom a lenmagasb forumhoz: az emberektől, a tudós physiologus és sociologus uraktól a legnagyobb Úrhoz, az Istenhez. Mert elvégre is nem azon fordul meg a dolog, hogy minek tekintik s mit tűznek ki életcélul s hivatásul a nőknek a férfiak, hanem hogy minek teremtette s mit akar a nővel maga az Isten?

Bizony m. t. hölgyeim s uraim! A mi jobbára félművelt társadalmunkban valóban nem ártana néha-néha egy-egy kicsit theologizálni (inkább, mint kártyázni és politizálni!), mert vallásos műveltség nélkül — bátran ki merem mondani még u. n. nagy tudósainkkal szemben is — bizony nincs teljes és valódi műveltség.

Lám a nőkérdést is csak vallási, közelebb keresztyén álláspontból lehet helyesen felfogni és megokolni. És ez igen természetes, — hiszen — végelemzésben egész kultúránk a keresztyénységben gyökerezik, — mi, tagadják bár sokan! — minden nagy eszmét, magát a humanizmust, a szabadság, egyenlőség, testvériség magasztos gondolatait is, a Jézus Krisztusnak köszönjük. Neki a nő felszabadítását és egyenjogusítását is.

Mi volt a nő Krisztus előtt? Minek ecseteljem? Pária: a férfi rabszolgája. A vad népek valószínű teherhordó állatnak használták. Vitte a fegyvert a harezos, a zsákmányt a vadász után. Az indusok se sokkal többre nézték. Ha újszülött fiúk született; azt mézzel és arannyal fogadták, a leány miatt ellenben sokszor még az anyát is kiűzték a házból. S a híres görögök? Ha fiúk született, olajvirág koszorút akasztottak kapujuk fölé, s ha csak lányok, gyapjúguzsalyt. A nagy rómaiak pedig az újszülött fiút karjukra emelték, ám a lánytól megvetéssel fordultak el.

S ugyan e népeknél az anyák és lányok törvény szerint minden jogból ki valának zárva.

A korlátlan hatalmú apa eladhatta, sőt meg is ölhetette őket — büntetlenül. S miért ne? Hiszen a régiék még a felett is vitatkoztak, hogy egyáltalán van-e a nőnek lelke?

S nem sokkal különb sorsa volt a nőnek a kijelentés népénél a zsidóknál sem. Kezdetben ők se vették emberszámba a nőt, hanem házi czikknek, árúnak és játékszernek tekintették. De azt már mégis szerették, ha e czikk, árú és játékszerből minél többet szereshettek be maguknak. Ám hogyha ráuntak, mi könnyen dobták el! Még a szelid és bölcs Hillel rabbi is odanyilatkozott, hogy „a mely nő férje ételét elsózta vagy megégeti, azt el kell üzni a háztól.” S meg is cselekedtek. Sokszor — tudjuk — még csak valólevelet sem adtak nekik.

S mi szép fényt vet az elnyomott nő szellemnagyságára, hogy még e sötét s durva korban is érvényesítette magát, hogy ép a zsidóknál a hű feleségek s jó anyák mellett bíró nőket, papnőket és prófétanőket is találunk.

Sőt e népnél csillan fel először a nők jobb korszakának, s a férfiakkal való teljes egyenjogúságának eszméje is, mint a messiási korhoz fűzött remény: „Annakutánna pedig — mondja az Úr Joel 2. 28 szerint — kiöntöm lelkemet minden emberre, úgy hogy mind fiaitok, mind leányaitok prófétálni fognak. Sőt még a szolgálókra és szolgálókra is kiöntöm lelkemet amaz időben.”

S e kor be is következett a — Jézus Krisztussal.

Ő az ember — tehát nemcsak a férfi, hanem a nő megváltása és üdvezítése végett is jött erre a világra — s művét az új ethikai teremtetést az első, a fizikai teremtés alaptényével összhangban hajtotta végre.

Az ősteremtéstörténetben — I. Móz. 1. 26 — olvassuk: „Mondá Isten: Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra s uralkodjanak az egész földön. És teremtett az Isten embert: férfiúvá és nővé teremtette őket.”

Lehet-e ennél szebben, igazabban és határozottabban kifejezni az emberben a férfi és nő egyazonos istenképességét és egyenjogúságát?

Az van talán itt kimondva, hogy ember csak a férfi s a nő csupán az ő önállóan, alárendelt fele? Az, hogy csak a férfié az uralkodás joga, a nőé pedig az engedelmesség? Az, hogy csak a férfi hatásköre az egész föld, a nőé pedig csupán a ház s család?

„És teremtett az Isten embert a maga képe, — férfi s nővé teremtette őket, hogy uralkodjanak az egész földön!”

Köz emberi jogról van itt szó s ha e jogból idővel a férfi kitudta a nőt, bizony csakis erőszak által tudta ki. De hát kérdem az emberavagy állatvilág törvénye-e az erősebb joga, —

ama jelszó: a ki birja, az marja! Én úgy tudom: az állatvilágé.

Csoda-e hát, ha Jézus Krisztus, midőn az Isten országát alapította meg e földön az eredeti isteni akaratnak megfelelően, az emberjogokat és kötelességeket tekintve férfi és nő között különbséget nem tett. Ő az embert kereste és azt a férfiban s nőben egyként megtalálta és egyiket sem emelte a másik fölé, de mindkettőért feláldozta magát.

Külön tudománya, kegyelme és adománya avagy akaratja a férfiak és nők számára nem volt. De ép azért nem volt külön mértéke sem semmiféle tekintetben — se értelem, se erkölcs dolgaiban.

Az ő isteni szíve az emberjogot és kötelességet s épen azért a felelősséget is egyformán mérte ki.

Országá felséges eszméit is ép úgy fűzi női, miként férfi alakokhoz. A pásztor az elveszett juhval és az özvegy asszony az elveszett garassal, a férfiak a különféle talentummal s a szűzek — okosok s bolondok — az olajos korsóval, a férfi a vetőmaggal s az asszony a kovással egymás mellett állnak!

Igen — áldott Üdvözítőnk környezetében szabadult fel és dicsőült meg a nő.

Mely elragadó és bájos kép a sötét óvilággal szemben Jézus és a nők!

Mikor édes anyja — mint csecsemőt a templomban bemutatta, — az ő világ és a maga sirja szélén álló Anna, ez a 84 éves özvegy prófétanő az Úr üdvözítését köszönti benne!

És jóslata beteljesült.

Üdvözítés volt ő — a nőre is. Hiszen tudjuk, hogy mikor fellépett és — mint Luk. VIII. 1—3 olvassuk — jár vala városról-városra, faluról-falura, hirdetvén az Istennek országát, kíséretében ott voltak a nők is, — ott Mária Magdolna, Johanna a Kurza felesége, ki Heródes gondviselője volt, ott Zsuzsanna és sok más asszony. És ez asszonyok nemcsak hallgatták őt, de vagyonukat is megoszták vele és hűségesen kiszolgálták őt.

Sőt — kiknek mi azt mondjuk, hogy hallgassanak a gyülekezetben — a nőket maga az Úr meghallgatta mindég! Példa kell rá? Hát nem beszélgetett-e áldott Üdvözítőnk a samariai özvegy asszonnal ott a Jákóbkútnál a vallás legmélységesebb titkáról? S ez az asszony nem lett-e tanítványává, nem ment-e be a faluba, hogy hirdesse a népnek: megtaláltam a Krisztust! S mikor földieit a Krisztushoz vezette, azok nem ezt vallották-e: Immár nem a te beszédedért hiszünk, mert mi magunk hallottuk és tudjuk, hogy ez bizonyly a Krisztus!

S mit szóljunk a bethaniai Mária és Mártha végtelenül kedves történetéhez? Bizony szépen és igazán mondja Gerok: „Mártha az ő világ

asszonya, — elmerül a házi gondokba, forog a konyhán, főz, mos, vasal; Mária ellenben, ki az Úr lábaihoz ült, hogy hallgatná, — amaz új és nagy korszak képviselője, melyben a női nem legmagasb érdekei iránt való érzés felébredt, melyben a nők a gondolkodást, elmélkedést és tanulást nem bizzák csupán férfiakra, melyben a keresztyén eszméket sem szövögetik kizárólag férfi agyak és hirdetik kizárólag férfi ajkak és testesítik meg férfi kezek és egyesületek. Te Mártha az ő korszak asszonya szorgalmatos vagy és sokra igyekezel; Mária azonban a jobb részt választotta, a mely el nem vétetik ő tőle!

Igy emelte fel — Jézus a megvetett nőket, — s nem hagyta el, de szánta, szerette és védte őket még bűneikben is. Egyszer az írástudók és farizeusok egy paráznságon ért asszonyt állítottak eléje, hogy mielőtt megköveznék azt, megtudják az ő véleményét is. Jézus felegyenesedék és ezt mondá nekik: „A ki ti közületek bűn nélkül való: az vessen először követ ő reá!” És — ama tudós férfiak a tereméből szégyenülten egymás után mind kisonpolyogtak.

Csak Jézus maradt vissza és az a — bűnös nő. S ekkor feléje fordulva kérdé: „Asszony! hol vannak vádlóid? Senki sem kárhoztat?” „Senki Uram!” — „No hát én sem kárhoztatlak! Eredj el és többé ne vétkezzél!”

Oh áldott, oh — isteni nagy szív, te merő kegyelem szeretet! De csak távol estünk tőled!

Te a nőben is megtaláljad az embert s országodban méltó helyet jelöltél ki neki. Egy a szükséges dolog, monld a férfiaknak s nőknek: hogy keressék az Isten országát, egy a hivatásuk, hogy ez ország valóban élő és munkás tagjai legyenek.

De hát — vessük fel e fontos kérdést — vajjon eme magasztos hivatás teljesítésére nézve megadatott-e a nőnek is a nélkülözhetlen alapfeltétel?

A keresztyén egyházban az előtagságot s az ebből folyó közhasznu munkálkodást és hogy úgy mondjam hivatásos szolgálatot maga az Úr egy különös kegyelmi tényhez a Szent-Lélek kitöltéséhez kötötte. „Venni fogjátok — mondá a feltámadott, végbúcsúja alkalmával a tanítványoknak — a Szent-Lelket és lesztek tanúim e föld végső határáig.” S erre — felemelteték, mennybe ment.

S mi történt aztán? A tanítványok fájó szívekkel visszatértek az Olajfák hegyéről Jeruzsálembe közös szállásukra es — úgy olvassuk — mindnyájan imádkozásba és könyörgésbe merültek a nőekkel egyetemben. És ez így ment egész a Pünkösöd napjáig s akkor, akkor? . . . — Megtelének mindnyájan Szent-Lélekkel és kezdének szólni.

Mindnyájan? A nők is? E kérdésre ne mi, hanem maga a pünkösdi szónok Péter apostol feleljen. „Ez az — mondja ő a Szent-Lélek ki-

töltéséről — a mi megmondott Joel prófétától: és leszen az utolsó időkben: kitöltök az én lelkemből minden testre és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok.”

S ez az utolsó idő (tudjuk jól a szó történeti jelentését — nemcsak a Péter kora, hanem általában a keresztyén idő, mint a világfejlődés végső szakasza.

És felhasadt a megígért jobb kor hajnala: a keresztyén egyházban, a nő, mint a férfival egyenjogú fel foglalta el helyét és szolgálta a közjót képessége szerint.

Milyen eleven és pezsgő élet volt az. A gyülekezetek a keresztyénség lényegének megtelelően, nem a törvény paragrafusai, hanem a szellem ereje alapján szervezkedtek. A Szent-Lélek — eme közös szivhatalom volt a vezér. Az osztotta ki kinek-kinek a maga kegyadományát úgy a hogy akarta. E kegyadományok, így hát a szolgálatok is különbözők voltak, de egy volt a szellem, egy a cél: a közjó. — Semmi önzés, — csupa áldozat!

S a ki kegyadományt (charismát) vagy mint ma mondanók tehetséget érzett magában, az érezte lelkiismeretbeli kötelességét: munkált, szolgált, a hogy tudott.

A lélek világát nem oltották ki senkiben. Nem kérdezték: úr-e vagy szolgál, férfi-e vagy nő. Szolgálni az evangéliom: a szeretet vallásának ügyét közjog s kötelesség vala.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

A következő felhívást olvasóink buzgó pártfogásába ajánljuk: A tiszai ág. hiiv. ev. egyházkerület Rozsnyón elhelyezett fiú- és leányárvaháza, hála a Gondviselésnek, immár 13 éves multra tekinthet vissza. E 13 év alatt áldásaival kísérve, kibocsátott védőszárnyai alól 38 (13—15 éves) fiú- és leány árvát; jelenleg pedig nevel és neveltet 24-et, kik közül 2 a kerület eperjesi tanítóképzőjében, 3 a kerület rozsnyói főgimnáziumában, 3 a kerület rozsnyói polg. leányiskolájában, 16 pedig az elemi iskolában nyer oktatást. Árvaházunk tehát erejéhez mérten mindent megtett és meg fog tenni a jövőben is, hogy az árvaság szárandó sorsára jutott s gondozására bizott szerencsétleneket nemcsak hogy testileg mentse meg az életnek, hanem hogy erkölcsileg is kiragadja őket az elzüllés veszélyéből, oda-törekedvén, hogy anyaszentegyházunknak, hazánknek vallásos, hitbú, hazafias, lelkes és hasznos tagjaivá válhassanak, minden állásban, melyet Isten keze számukra kijelölend. De nem zárkózott el és nem fog elzárkózni árvaházunk az elől sem,

hogyan azon növendékek, kiket Isten kiváló észte-
hetséggel áldott meg, ha szorgalmuk s erkölcsi
jónagaviseletük által is érdemesítik rá magukat,
magasabb iskolai kiképzésben részesülhessenek.
E szent ezélt azonban csak úgy érhetjük el, e
nemes feladatunknak csak akkor felelhetünk meg,
ha a humanus érzésű pártfogók s anyagi javak-
kal megáldott nemes keblek törekvésünket anyagi
áldozatukkal támogatják; azért alulirottak, bátorko-
dunk a kerület megbizásából, a nemes egyház
előjáróihoz, az árvaház eddigi nagylelkű párt-
fogóihoz s általában minden egyháztagnak és
emberbarátnak — minthogy az 1894—1896-ik
évi tagsági határidő a folyó évvel elmúlt —
azon kérelemmel fordulni: méltóztatnék a ker.
arvaház rendes vagy rendkívüli tagjai közé be-
lépni, lekötelezvé magokat az árvaházat 3 éven
át (1897-, 1898- és 1899-ben) évenként 6,
illetőleg 3 frt tagsági díjjal kegyesen gyámolítani,
fokozván ezt az egyháztagnak körében és az
iskolákban rendezendő gyűjtés által is. Az
aláírási ívek f. évi május hó 1-ig Terray
Gyula főesperes s árvaházi egyh. elnökhöz
Rozsnyóra küldendők vissza, úgyszintén hozzá
küldendők a kért és remélt kegyományok is.

Az orsz. kisdedővöegyesület a napokban nyúj-
totta át Péterfy Sándornak, — a kinek az országos
kisdedővás körül oly hervadhatatlan érdemei van-
nak és Pósa Lajosnak, a gyermekek kedvelt köl-
tőjének — a dísztagságról szóló oklevelet.

Felsőbb iskoláink népessége a folyó tanévben.

Beiratkozott.	Ág. h. ev. I. oszt.	IV. oszt.		
Aszód	104	28	33	26.
Besztercebánya	94	94	35	14.
Csaba	185	91	59	37.
Bonyhád	211	58	68	43.
Felső-Lövő	137	49	—	28.
VIII. oszt.				
Budapest	469	218	106	40.
Eperjes	291	92	110	26.
Igló	450	117	50	56.
Késmárk	307	134	59	29.
Nyiregyháza	418	88	82	39.
Pozsony	420	217	94	30.
Rozsnyó	203	94	36	25.
Sopron	424	357	68	33.
Selmeczbánya	370	202	53	36.
Szarvas	417	226	69	33.

A leánynevelő intézetbe :

Aszód	107.
Rozsnyó	72.

Tanítóképzők.

	I. oszt.	II. oszt.	III. oszt.	IV. oszt.
Eperjes	40	12	13	15
Lövő	40	13	10	12
Selmecz	12	1	3	7
Sopron	72	19	16	19
Szarvas	15	6	4	5

Theologia.

Eperjes	17	4	4	5	4.
Pozsony	31	10	6	4	11.
Sopron	15	6	7	2	—.

Az ev. ref. theologiai akademiák népessége. Az
1896—97. iskolai év II-ik félévére az öt ref. theol.
tanintézetben a haligatók a következőleg iratkoz-
tak be: Budapesten az I-ső évre 5; II-ikra 4;
III-ikra 9; IV-ikre 5, összesen 23; Debreczenben
I-ső évre 17; II-ikra 7; III-ikra 9; IV-ikre 10,
összesen 43; Kolozsváron I-ső évre 5; II-ikra 7;
III-ikra 7; IV-ikre 4, összesen 23; Pápán az
I-ső évre 6; II-ikra 6; III-ikra 5; IV-ikre 6. ösz-
szesen 23; Sárospatakon I-ső évre 10; II-ikra
12; III-ikra 14; IV-ikre 5, összesen 41. E sze-
rint első éves theologus van az öt akademián 43;
II-od éves 36; III-ad éves 44; IV-ed éves 30 s
az összes magyar ev. ref. hittanhallgatók lét-
száma 153.

Kitüntetett lelkész. A király Masznyik János
tiszafeöldvári ág. h. evangélikus lelkésznek, az
egyház és tanügy terén szerzett érdemei elisme-
réseül, a koronás arany érdemkeresztet adomá-
nyozta.

A sz. antalfai ág. hitv. ev. gyülekezet kérő szözeata.
Kis egyházunkat, a mely egy századnál hosszabb
multra tekinthet vissza, az emberi hitbuzgóság és
az isteni Gondviselés mellett az évi ezer forintot
jövödelmező gyülekezeti szöze tartotta a legújabb
időkig fenn. Míg szözeink el nem pusztultak egy-
házunk ügyei rendben és ékesen folytak. De az
1890-ik esztendő szomorú válságot jelez gyüle-
kezetünk életében. Ez esztendőben jelentkezett
szözeinkben a filoxera-vész, mely rövid idő alatt
pusztává tette szözehegyeinket, megsemmisítette
gyülekezetünk főjövödelmi forrását, megingatta
egyházunk léte alapjait és a legérzékenyebben súj-
totta a szözeműveléssel foglalkozó egyháztagnak
is. Létkérdés nálunk a három hold terjedelmű
gyülekezeti szözeöldnek, — a melyben a ripária
fajok szépen diszlenek, — szöze-oltványokkal való
újra betelepítés. Ha e szándékunkat Isten segít-
ségével megvalósíthatjuk, kis egyházunk jövöjét
teljesen biztosítottunk tekintjük. De bár a nehéz
időkben is meghozzuk egyházunk oltárára áldo-
zatainkat, dicsőségünknek tartjuk hordozni egy-
házunk terheit, kötelességünknek ismerjük szívün-
kön viselni egyházunk szent ügyét, felvirágozását,
önerőnkre hagyatva, — magunk is lesújtottak
lévén, — képtelenek lennénk egyházunk új alap-
jait megvetni s jobb jövöjét biztosítani. Ez esz-
tendő a szöze telepítésen kívül még más fontos és
elmulaszthatatlan feladatokat is rak vállainkra. Sú-
lyosan meglátogatott egyházközségünk hét év óta
képtelen volt az egyházi épületek tatarozását foga-
natosítani. Az 1893-ik esztendőben rombadőléssel
fenyegető templomunkat az áldástosztó gyámin-
tétet kegyes segítyezése mellett 750 frt kiadásal

javitottuk, de a javítást akkor teljesen be nem végezhetjük. A korhadt és rozszant templomablakok és az elavult oltár és szószék megújítását tovább már nem halaszthatjuk. A lelkészlak kívül és belől tetemes javításokat igényel. A tanítói és lelkészi pajták új tetőre várnak. A szőlőspince le roskadással fenyeget. A paróchia kőkerítései sok helyen leomlottak s gyökeres javításra szorulnak. Ez évi költségvetésünk a költséges szőlőtelepítés és gyökeres javítások folytán több mint ezer forint általunk sehonnan nem fedezhető hiánnyal záródott. Bátrak voltunk a nemes gyülekezetek, mélyen tisztelt hitrokonok s kegyes pártfogok előtt szegény egyházunk súlyos helyzetét feltárni. Hogy megingott egyházunk új alapjait megvethessük, hogy a vész által letarolt gyülekezeti szőlőföldeket újra az áldás kútféjévé változtathassuk, hogy megrongált egyházi épületeinket a végromlástól megóvhassuk: esedezve kérjük a nemes gyülekezeteket, mélyen tisztelt hitrokonokat, kegyes pártfogókat, kegyeskedjenek küzdő egyházunk ügyét melegen felkarolni és gyülekezetünk felségelése céljából a hívek és jóakarók körében kegyadományokat gyűjteni.

A magyar prof. irodalmi társaság május 19-én Pápán tartja közgyűlését. Alkalmi egyházi beszédet Antal Gábor ref. püspök tart, a megnyitó beszédet Gyurácz Ferencz ev. püspök és a társulat elnöke mondja. Révész Kálmán kassai ref. lelkész és Bancesó Antal soproni evang. theologiai tanár felolvasásokat tartanak.

B. Radák István az erdélyi ev. ref. egyházkerületnek 60,000, a n.-enyedi kollegiumnak 40,000 frtot hagyományozott, s azonfölül több ezer frtot egyes egyházaknak.

A bács-szerémi ágostai evangélikus egyházmegye törvényszéke, Bodiczky Dániel volt petrováci, ez időszerint szentmiklósi tanítót, a millenniumi ünnepek alkalmával tanúsított hazafiatlan, tüntető magatartása miatt, vétkesnek mondta ki, s 50 forint pénzbüntetés és a 232 forint 40 krajczárban megállapított perköltség megfizetésére ítélte el. Bodiczkyt már tanító növendék korában hasonló üzelnek miatt az összes hazai tanintézetekből kitiltották és csak királyi kegyelem útján szerezhette meg oklevelét.

Hiteles jegyzék a nagybányai evang. egyházközség templomépítési sorsjátékának 1897. márczius hó 2-án kihuzott nyerő számairól. Az 1. főnyereményt 1000 korona értékben nyerte a 139 sorozat 56 szám. A 2. főnyereményt 500 korona értékben nyerte 41 sorozat 90 szám. A 3. nyereményt 100 korona értékben nyerte 227 sorozat 81 szám. A 4. nyereményt 100 korona értékben nyerte 85 sorozat 48 szám. Az 5. nyereményt 50 korona értékben nyerte 237 sorozat 71 szám. A 6. nyereményt 50 korona értékben nyerte 79 sorozat 10 szám. A 7. nyereményt 50

korona értékben nyerte 137 sorozat 55 szám. A 8. nyereményt 50 korona értékben nyerte 131 sorozat 43 szám. 10. korona értékű arany és ezüst tárgyakat nyertek: 3 59 4 8 47 70 5 56 6 64 84 7 94 9 28 10 93 11 16 12 66 13 34 15 5 16 33 100 17 25 38 18 25 19 41 20 54 91 97 21 60 92 23 63 27 87 29 18 31 76 32 59 90 35 8 24 38 20 83 39 98 40 94 41 2 40 42 69 43 30 100 44 8 36 60 46 6 20 64 47 21 70 48 8 67 50 1 51 50 64 93 52 15 53 9 17 50 54 37 48 76 56 4 23 57 74 58 6 59 2 6 22 34 47 90 99 60 56 97 61 97 62 85 63 16 66 46 83 68 33 61 72 87 69 10 88 70 71 95 71 45 86 73 13 17 51 74 66 76 99 78 29 82 38 74 84 63 89 85 27 86 54 100 87 1 2 89 27 47 90 97 99 91 30 92 5 33 93 51 94 66 96 95 100 33 97 101 59 102 93 70 103 48 95 104 19 52 105 33 106 13 60 75 107 57 111 14 84 112 16 113 32 60 78 116 25 118 82 119 5 68 120 34 86 122 14 27 47 85 123 36 72 90 124 55 59 73 88 125 72 126 10 11 12 27 127 42 128 37 96 129 9 19 61 131 12 39 132 20 134 99 135 22 95 136 79 137 11 138 24 43 139 35 140 18 50 142 35 143 30 99 144 81 145 38 86 146 4 148 30 149 8 150 12 152 36 153 5 154 56 155 13 156 38 158 4 19 28 61 62 78 160 12 161 4 162 44 86 163 13 165 85 168 3 66 171 47 86 172 53 173 5 80 90 174 29 175 6 25 45 99 176 61 178 13 180 79 95 181 92 182 93 183 89 184 2 58 185 58 95 188 4 59 190 40 191 25 46 192 71 194 26 196 10 197 23 66 198 90 199 2 200 45 59 201 63 206 12 54 97 207 34 211 95 212 10 16 22 55 213 2 214 39 81 216 14 71 74 217 82 218 26 29 57 65 76 100 219 5 220 4 66 81 93 221 92 222 55 86 223 46 86 224 20 85 226 47 227 86 228 21 229 38 80 230 51 74 76 231 67 233 64 70 90 235 42 236 23 27 29 65 68 81 237 59 238 25 239 30 240 20 241 52 64 243 18 245 28 70 72 248 23 38 72 249 41 250 36. E kimutatásban a nagyobb számjegyek a nyertes sorsjegy sorozatát, a kisebbek annak számát jelzik. Nyeremények helybelieknek kiadatnak a m. kir. pénzverőház főpénztári hivatalában, naponként 11—12 óráig, nem helybelieknek saját költségükre postán megküldetnek, a nyertes sorsjegy előzetes beküldése után, 1897. június hó 1 napjáig.

IRODALOM.

Magyar állam. Az autonomia ügyében összehívandó congressusról irván, aggódik: „Vajjon kik lesznek azok a világi elemek, a kik a congressust megalkotni fogják? E kényes helyzetben csak egy út van, a melyet követnünk is kell s ez az összes kath. tényezőknél, világiaknál és egyháziaknál e célra szoros egyesülése minden politikai érdek vagy kérdés kizárása, illetve ezek-

nek a kath. érdekek alá rendelése. Ha ezt nem tudjuk keresztülvinni, ha nem tudjuk akár a politikai, akár egyéb érdeket most az utolsó órában alárendelni a kath. közügynek s nem tudjuk tömöríteni az összes igazi kath. erőket és tényezőket, akkor nem érdemeljük meg, hogy sorsunkat magunk intézhessük el.” — Bezzeg felzúdulna a r. kath. sajtó, ha protestánsok ily nyíltan mernék követelni, hogy a politikai és egyéb érdeket alá kell rendelni a prot. érdekeknek!

Magyar zsidó szemle. „A rabbi seminarium, melynek néhány éven át száznál több növendéke volt, az utolsó években tanulószámából sokat veszített. Öt év óta állandó apadás állott be, úgy, hogy jelenleg a növendékek száma nem haladja meg a hatvanat.” Okok: a korszellem, mely a theologiai pályának nem kedvez; a rabbi pályába vetett bizalom megingott; a kellő előkészítés hiánya. „Bármikép alakuljanak azonban a viszonyok, bizonyos az, hogy a magyar zsidóság leg-súlyosabb károsodásával járna, ha a rabbik jelenlegi színvonala hiányos kiképzés következtében még alább szállana, ha a rabbiság az életben hajtórést szenvedettek mentő deszkájává degradálódnék.”

Hajnal. A lelkészképzésről írva, azt fejt ki, hogy „lelkészképzésünknek egy sereg hiánya van, s ez nagyon természetes; mert nem vesszük tekintetbe sem az ifjak egyéniségét, a kik a lelkészi pályára lépnek, sem az Isten evangéliomának, sem a tudománynak követelményeit. Lelkészképzésünk ennél fogva sem nem magyaros, sem nem gyakorlatias.”

A kassai ág. h. ev. egyház évkönyve az iskola és egyház kül- és beléletének minden fontosabb mozzanatairól megemlékezik. Az iskola múlt évi vagyona volt 76970 frt 48 kr. A tanulók száma volt 195. A tantestület a milleniumi ünnepélyt lelkesen ünnepelte meg s ez alkalomra egy gyönyörű zászlót készíttetett, melynek előállításához a növendékek 74 frt 67 krral járultak. Közli az évkönyv az ünnepély sorrendjét és Augusztiny Elek igazgató ünnepi beszédét. A tanítói szakkönyvtár köteteinek száma 951-ről, 974-re emelkedett; az ifjúsági könyvtár jelenlegi állománya 408 kötet. Az iskola szorgalom és haladás tekintetében egy jól szervezett intézet minden feltételeinek megfelelt. Az egyházi hagyományok és alapítványok főösszege 1870—1896-ig kiteszen 71890 frt 88 krt. A múlt évben Dr. Weitzenbreier Frigyes az iskolának 500 frtot. Maléter Vilmos az egyháznak a tornyok kiépítésére 1000 frtot hagyományozott. Az egyház bevétele: múlt évi maradvány 4980 frt, gyűjtésekből 169 frt, persely 176 frt, kamatokból és segélyekből összesen 11621 frt 58 kr., ebből fedezetvén a kiadás, maradvány volt 7144 frt 1 kr. Ez évi költségelírányzatában szükséglet 4948 frt 91 kr.,

fedezetnél 100 frt hiány mutatkozik. Az egyház vagyoni állása 16838 frt 93 kr., 962 frt 40 krral több, mint a múlt évben. Az egyház múlt évi történetét külön cím alatt tárgyalja az évkönyv. Befejezésül áll a templomban a haza ezredéves fennállásának évfordulója alkalmával lelkész által elmondott egyházi beszéd.

Evang. Glocken. Nem tetszik neki, hogy a miniszter Kolozsvárra tervezi a prot. theol. facultást, mely úgyszólván kívül esik rajtunk, holott Budapest az egyházi érdekeknek jól megfelelne; úgy látszik: a budapesti egyetemet kath. jellegben akarná tartani. Nem tetszik neki továbbá az, hogy a miniszter jóakarata nem azon érzelemből származik, hogy az evang. egyház iránt igazságos legyen, hanem abból, hogy a lelkészek képzésére az államnak befolyást szerezzen. A kormány valószínűleg azt akarja, hogy mint a falusi jegyzők, anyakönyvvezetők, megyei hivatalnokok stb, a kormány intésére mindig készek, úgy a lelkészeket is a maga mindig készséges eszközévé tehesse. Ez nem válnék az egyháznak javára, de nem az államnak sem. Vigyázni kell, timeo Danaos! Az egyenjogúság követelményeit minden téren sürgetni kell ugyan, hanem az önkormányzatra káros befolyásnak szilárdan ellene kell állani.

Sárospataki Lapok. „Legelső sorban is azt várjuk egyetemes konventünktől, hogy református egyházunknak úgynevezett államsegélyezési ügyét a lehető leghatározottabban sürgesse az államkormány nál. Ha már bele mentünk a viszonyok tűrhetetlen nyomása alatt abba, hogy palliatív szerekekkel segítsünk nyomoruságunkon, — ha már a közvélemény teljes határozottsággal a mellett nyilatkozik, hogy csakis így tudunk megélni, — ha már nem vagyunk hajlandók várni s még kevésbé van meg az a szándékunk, hogy az 1848. XX. törvényczikk teljes keresztülvitelét követeljük, pedig csak az lenne az egyedül jogos, míg a mostani nem más, mint alamizsna kérés: akkor elengedhetlen kötelessége konventünknek az, hogy ezt a bizonyos tekintetben lealázó, jogainkat csorbitó segélyt, minél előbb eszközölje ki a kormány nál. Nagy bajunk az nekünk, hogy a legégetőbb szükségünket is csak olyan közönyösen, olyan hidegen veszik azok, a kiken megfordul a dolog. Konventünket sokan illetik s talán nem is ok nélkül, azzal a szemrehányással, hogy nem elég határozott. Közel három teljes eszten-deje lesz annak, hogy a jelentő-ívek alapján Kenessey Béla kimutatta s a konvent határozata folytán a kultuszminiszteriumhoz felterjesztette szükségleteinket. S hol vagyunk? Ott, a hol voltunk. Az igaz, hogy ígéreteket kaptunk; a képviselőválasztási mozgalmak között nyilatkozatokat hallottunk, de a segély, az mincs sehöl s a református lelkészség körében az újabb időben a leg-megdöbbenőbb esetek fordulnak elő, a melyek-

nek sok tekintetben az anyagi szükség az oka. A dolog sürgős, nagyon közel van a nyomoruság tüze az eleven részekhez, halasztásnak tehát nincs helye. Álljon fel a konvent, mint egy ember s tudassa az államkormánylyal, hogy ígéreteinek beváltása immár becsületbeli dolog, nyilatkozatainak megvalósítására elérkezett az idő, mert az a lelkeszi testület, mely önzetlenül szereti e hazát, nyomoruság jajját hallatja s a kiáltó szónak nem lehet üresen elhangzania. Sokszoros szükségünk vannak, de egy sincs azok között olyan, a melynek kielégítése annyira sürgős volna, mint a lelkeszek fizetésének rendezése, emelése. Azt várjuk tehát, hogy most, a mikor „jam ardet“, konventünk ne helyezkedjék arra az álláspontra, hogy nem kell zavarba hozni a kormányt, hanem szível-lelékkel legyen rajta, hogy a vallásszabadság elvének megfelelőleg tétessenek meg mindazok az intézkedések, a melyek abból önként s természetesen következnek.“

Debreczeni prot. lap. „A prot. egyházak és lelkeszi állomások igen gyenge fundamentomon állanak ott, a hol a vallásosság, az élő hit gyengülni, fogyatkozni kezd. Ninesenek az egyházak birtokában elegendő biztos jövedelmű birtokaink; ninesenek a lelkeszi állomásokat mindenestre biztosan fentartó szilárd alapítványaink. Csak napról-napra valója van meg a legtöbb egyháznak a hivatás évi egyházi adózásából; s a lelkeszek is mintegy napszámból élnek sok helyen: a bizonytalanul befolyó jövedelemből. A katolikusoknál, legtöbb helyt, bőkezű patronusok által ajándékozott gazdag jövedelmű földbirtokok képezik az egyháznak örökre biztosító alapját s a papi állomások birtokában is jövedelmes ingatlanok mellett mise-alapítványok stb. is vannak, melyek mindenkorra biztosítják az állomások létezését, még ha már tagjai nem lennének is az egyháznak. A protestáns egyházak, a mellett, hogy szegények, majdnem a végkimerülésig hajtott önmegerőltetéssel fölépített és főtartott templomuk mellett iskolákat is tartanak fenn. A katolikusok többnyire ajándékban nyerik templomukat a gazdag patronus jóvoltából és főtartásáról is az gondoskodik, iskolájukat is az adja, vagy legalább segítézi. E miatt a protestáns egyháztagok majd összeroskadnak a teher alatt, a katolikusok pedig, kevés szükségük lévén, könnyen bírják a terhet. És ez a teher a mi egyházainkra, híveinkre ezentúl még súlyosbodni fog. Nem lesz tehát csuda, ha egyházainknak tagjai szabadulni kíváncznak a nagy teher viselése alól és átmennek amoda, a hol könnyebb lesz sorsuk. Hogy az államnak nagy szüksége van a vallásra, az egyházakra, azt eleitől fogva érezte minden ország s így hazánk is. Tudja azt valamennyi állam, hogy minden rendőrségnél és az összes hadseregnél is nagyobb hasznot tesz az ország békéje, nyugalma, közbiztonsága, jó erkölése, stb.

érdekében a vallás, mely a nép szívet miveli, lelkét nemesíti, indulatait szelidíti, szenvedélyeit fékezi. Azért erősítette, jutalmazta az egyházakat, a vallás ápolóit minden ország. Azért jutalmazta kivált Magyarország, igazi államává szervezkedésekor mindjárt a vallás ápolóit, terjesztőit úgy, olyan pazar bőkezűséggel, mint egyetlen más állam sem; oly gazdagon, hogy azzal minden lehető viszonyok között biztosította létét a róm. kath. egyháznak, mint első szülöttnek örökre. A különböző, törvényesen bevett vallásfelekezetek, mind egyforma törvényes gyermekei a magyar hazának; s mindnyáját egyformán szeretnie, nevelnie, erősíteni kell s igazságosan részeltetnie kell az örökségben. S ha Magyarországon a róm. kath. vallás az uralkodó és minden más testvérfelekezeteket csak szolgálú tekint; s ha e szerint, a hazának mint szülének, nincs is már miből meggazdagítani az ő többi édes gyermekeit, mert a gabona és bortelemő óriási területű és értékű földeket — az egész haza földének $\frac{1}{2}$ részét — odaadta már az első szülöttnek: azért mégis csak kell valamit mivelni a többi édes fiaival is. Mi velünk is. S hogy mit mivljen; megfelel erre az 1848. XX. t. cz. A törvényes örökösödési elvet kitalálta, kimondotta ez a törvény. A méltányosság, a jog, az igazság nyilatkozik ebben. S ez a megnyugtató, ez a béke. Ismerje el az állam a protestáns egyházaknak a magyar nemzet és állam irányában tett hasznos szolgálatait és tegye képtessé támogatásával arra, hogy ezentúl is mindig megtehessék törhetetlen erővel, kitartással e hasznos szolgálatokat. Letörnek a teher alatt, ha nem támogattanak. Az iskolai terhek különösen olyanok, melyeket segítség nélkül tovább nem bírnak. És ez a teher — kimondom a nagy szót! — olyan, melyet nem okvetlenül kell az egyházaknak vállalkon tartaniok. Letehetik. Az állam kötelessége azt emelni; az ő feladata a népoktatás. Az egyház kötelessége a vallásos nevelés. Az állam tisztte az iskolafentartás, a mi tisztünk az egyházfentartás. A polgári társadalom java kívánja, hogy minden ember lelke nemesedjék, hogy a betűt a lélek megelevenítse; hogy minden műveltség kezdete legyen az Istennek félelme. Ennélfogva szükséges, hogy az állam gondoskodjék arról, hogy a hazának minden lakosa tanítassék: e végből tartson iskolákat. És szükséges, hogy az egyház gondoskodjék minden törekvéssel és minden eszközzel affelől, hogy minden tagja vallásos legyen: e végből tanítsa az iskolában a vallást.“

A „Nemzeti Iskola“ a tanítás tervéről szólva — mondja: „Az iskolák emberei most a tanítás-tervezetekkel foglalkoznak s e kérdés tárgyalásánál a párhuzamosságot nem állapítják meg, tehát egyetlen iskolát nem szabad figyelmen kívül hagyni. Első: ismerje el mindenki, hogy a műveltségre és

tudásra vezető magaslatnak első foka az elemi iskola. Tehát ezzel jőjjünk tisztába legelőször. A tisztázás alapja legyen az iskola, a melyet a törvény megállapított. Szokásjog és szentesített törvény adott ennek 6 osztályt és ezek foglalták le maguknak a gyermeket 12 éves koráig. A tapasztalat mutatta meg, hogy normális viszonyok között ez az iskola meg is tudja oldani feladatát szépen, s a tapasztalat mutatja azt is, hogy felsőbb iskoláink éppen ott hibáztak, mikor nem erre az alapra építettek. Nemcsak paedagógiai, de nemzetgazdasági érdekek is a mellett szólnak, hogy a gyermekek 12 éves korukig a szülők közvetlen felügyelete alatt álljanak. Adjanak tehát annak az elemi iskolának mindenütt olyan tanítót, amilyent a törvény megállapított, olyan tanítástervet, amelyre akármilyen iskola építhet és a nagy kérdés első felét megoldották. Így aztán testben és lélekben erősebb gyermeket tesznek át, akivel már komolyabban is lehet beszélni. Ezt pedig annyival inkább meg kell tenni, mert az elemi iskola a két utolsó osztályáról az ítéletek felette igazságtalanok, mert a középiskolák most a javát 10 éves korukban kiveszik onnan és a selejt felett ítélkeznek. Az elemi iskola tanítástervének tehát a hat osztályllyal megszakadni nem szabad. A felsőbb iskolának ezt a fonalat kell a kezökbe venni és céljaik szerint sodorni tovább. De hár merre sodorják, egy cél feladni sohasem szabad: ez a cél pedig az, hogy a tanuló előtt a tovább képzésre mindig nyitva maradjon az út. Ez emberi jog, amely elől szabad államban senkit elzárni nem szabad s az úgynevezett egységes jogosítás is első sorban csak ez lehet.

Protestáns egyházi és iskolai lap. „Egyházi testületeinknek számos tagja, tagja egyszersmind a nemzet törvényhozásának, ki a felső, ki a képviselőházban; egyházi főkörmányzóink egy része hivatalos főrend is. Ha ezek öntudatos és erőteljes egyházi közvélemény befolyása alatt állának, vagy azt csinálnának, sok dolgunk jobban, méltányosabban s egyházi közérdekeinknek megfelelőbb módon nyerne elintéztést a törvényhozásban. Hogy csak az egyik legközelebbi esetet említsem föl, nem különös, nem bántó, nem aggasztó-e az a jelenség, hogy a legutóbbi kultuszvita alkalmával a képviselőházban egyetlenegy hitfelünk sem állt föl, hogy bár megkérdezze: mi lesz, hogy lesz a lelkészi fizetéseknek sokszor megígért állami följavításával? Ha volna közöttünk igazi egyházi közvélemény, ha a törvényhozók közt ülő gondnokaink és felügyelőink igazán szívükön hordoznák egyházuk sorsát, ilyennek nem volna szabad megtörténnie akkor, mikor az egyházi sajtó folyton szőnyegen tartja azt a kérdést s mikor a csekélyebb fizetésű lelkészek helyzete napról-napra

nyomasztóbbá s maga a lelkészi pálya annyira mellőzötté válik, hogy papnevelő intézeteink ma-holnap teljesen elnéptelenülnek! — „Bizony-bizony itt van az ideje, hogy a valláserkölesi és egyházi élet belterjesebb ápolása az iskolában is megkezdessék. Az elkereszténytelenedt vagy csak a szilárdabb vallásos nevelést elhanyagoló iskola ma már tömegesen bocsátja ki kebeléből a kishitű, laza erkölcsű, jellemgyenge ifjúságot, melyet a közéletnek siralmasan elharapózott hitetlensége és erköcsi ernyedtsége még tovább súlyeszt, még inkább magával ragad a vallási és erköcsi nihilismusba.“

TEMETŐ.

Mockovcsák János Tivadar besztercebányai ág. h. ev. lelkész és esperes, folyó hó 11-én életének 51-ik, ottani buzgó lelkészkedésének 22-ik évében, hosszú szenvedés után jobblétre szenderült.

Frank Károly petőfalvi-borbolyai ág. hitv. ev. lelkész f. hó 7-én 32 éves korában meghalt s folyó hó 9-én az egyházmegyei lelkészi és tanítói kar, az egyházközségek tömeges részvétele s nagy-számú gyülekezet jelenlétében eltemettetett. Az udvaron Schroedl József balfi lelkész, lelkészi karunk Nesztora mondott imát, a templomban Francz Vilmos ruszti lelkész tartotta a gyászbeszédet, a sirnál pedig Renner Henrik esperes bucsuztatta a derék papot, a jó fiút, halás gyülekezetétől, a támasz nélkül maradt szegény, megtört édes anyjától.

ÜZENETEK.

M. S. A tudósítást köszönöm. Örülök, hogy a beszédgyűjtemény terve helyeslésre talál. — **P. S.** Mindig van számára hely! Köszönöm. — **T. J.** Köszönöm. — **S. K.** Köszönöm. — **P. J.** Nem maradok adós! Köszönöm. — **H. L.** Megerkezett; mentül előbb sorát keritem. Köszönöm.

A miskolczi ág. hitv. ev. egyházban megüresedett

segédlelkészi állásra

pályázat nyittatik.

A közelebbiekre nézve készséggel ad tájékoztatást

Miskolczon, 1897. márczius 25.

Zelenka Pál

lelkész.

12. 3—3